

ИНТЕГРИСАНЕ АКАДЕМСКЕ СТУДИЈЕ МЕДИЦИНЕ
ФИЗИКАЛНА МЕДИЦИНА И РЕХАБИЛИТАЦИЈА

Рехабилитација реуматских болесника

1

Реуматске болести

- Реуматске болести су етиолошки, патогенетски, клинички и терапијски хетерогена група болести
- Главни **симптом** – **бол** у структурама локомоторног апарата
- Главни **знак** – **поремећај функције** захваћеног дела
- У неким болестима захватање других органа и система

2

Епидемиологија

Реуматска обољења карактерише:

- велика **учесталост** (сваки 7. болесник који затражи помоћ лекара);
- ниска стопа **смртности** (као узрок смрти заступљене су са незнатним уделом 0,01 ‰);
- дуготрајно **боловање** (на 1. или 2. месту као узрок изостанка са посла) и
- **инвалидност** (на 1. месту као узрок телесне инвалидности).

3

Класификација реуматских болести

1. Запаљенске реуматске болести
2. Дегенеративне реуматске болести
3. Ванзглобне реуматске болести
4. Ретке реуматске болести и парареуматска обољења

4

Комбинована терапија

Медикаментна терапија:

- Аналгетици
- Антиинфламаторни лекови
- Болест модификујући лекови
- Биолошка терапија

Физикална терапија:

- Боља циркулација и исхрана ткива
- Боља евакуација екстравазата
- Спречавање атрофије и контрактуре мишића
- Очување еластичности ткива
- Одржавање активности кинестетичких и моторних енграма
- Повећање опште кондиције

5

Циљеви медицинске рехабилитације

- Спречавање развоја мишићних **атрофија**
- Спречавање развоја **контрактура** зглобова
- Спречавање развоја **остеопорозе** и **деструкције** костију због инактивитета

Запаљенске реуматске болести

Запаљенске реуматске болести

Најчешће:

- **РА**
- **Спондилоартропатије:**
  - Анкилозирајући спондилитис - Morbus Bechterew
  - Reiter-ов синдром
  - Псоријазни артритис
  - Ентеропатијски артритис

Реуматоидни артритис

- Системска болест везивног ткива
- Непознатог узрока
- Хроничног и прогресивног тока
- Главне клиничке карактеристике:
  - симетрични деструктивни полиартритис,
  - у мањем степену и захваћеност других органа,
  - има за последицу настанак инвалидитета, смањење радне способности и превремену смрт

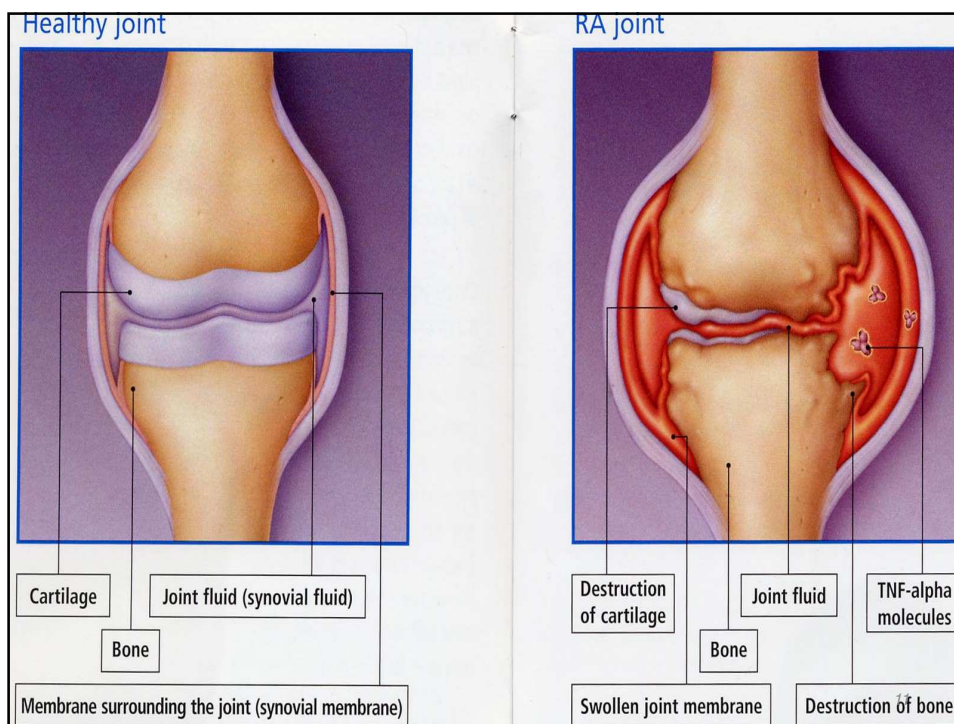
9

Реуматоидни артритис

Према клиничкој и радиографској слици, болест се дели на:

- I стадијум:** периартикуларни **оток меких ткива** (око MCP и PIP зглобова) и **јукстаартикуларна остеопороза**;
- II стадијум:** **сужење зглобног простора**, појава **субкортикалних циста** и **ивичних ерозија** (узуре), почетна **атрофија мишића**, могу постојати **субкутани чворићи** и теносиновитиси, нема деформације зглобова;
- III стадијум:** **ерозивне промене** су израженије (деструкције главице кости) и **сублуксације зглобова** (најчешће MCP и MTP), мишићна атрофија, субкутани чворићи и теносиновитиси, **деформација зглобова**.
- IV стадијум:** **анкилоза** са променама које су већ описане у трећем стадијуму обољења.

10

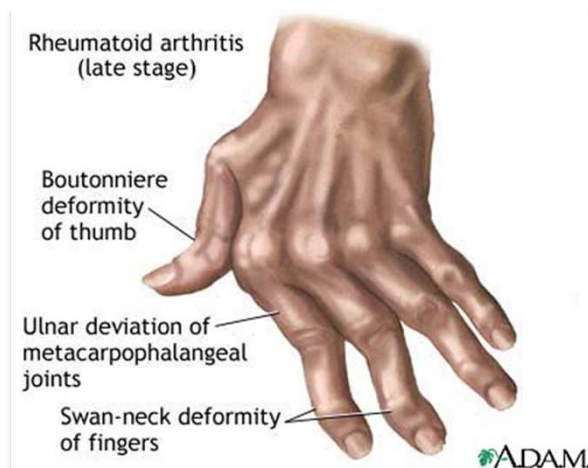

Клиничка слика

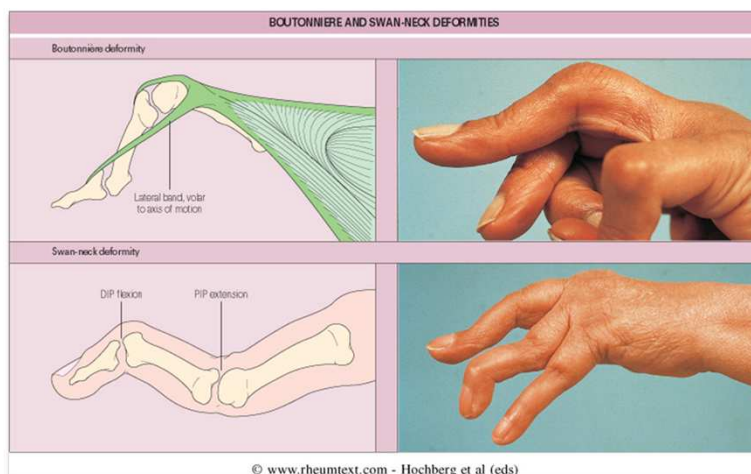
- **Бол** – инфламаторни карактер (бол у миру)
- **Јутарња укоченост** (> 30min; обично > 2h)
- **Оток** симетричних зглобова: МСР, МТР, РИР, ручја и других зглобова, али никада кичме
- **Општи симптоми** (> 50%) - умор, малаксалост, субфебрилност, губитак апетита и ТТ

Клиничка слика - карактеристични деформитети -

Клиничка слика - карактеристични деформитети -

Клиничка слика - карактеристични деформитети -

„Z” деформитет — руптура тетиве кратког екстензора палца

Када посумњати да се ради о РА?

- Оток три или више зглобова

- Оток МТР или МСР зглобова

- Позитиван “тест стезања”

- Јутарња укоченост > 30 min

Реуматоидни артритис

Лабораторијски тестови:

- Анализе које указују на присуство запаљенског процеса: **SE, CRP**
- Анализе које указују на имунолошка и друга збивања у току развоја РА: **RF+, anti CCP+**

ACR/EULAR класификациони критеријуми за РА 2010.

Збир ≥ 6 поена је потребан да би се болест класификовала као РА

1) Захваћеност зглобова	1 зглоб средње величине	0
	2-10 зглобова средње величине	1
	1-3 мала зглоба	2
	4-10 малих зглобова	3
	>10 малих зглобова	5
2) Трајање синовитиса	<6 недеља	0
	≥ 6 недеља	1
3) Реактанти акутне фазе	Нормалне вредности и CRP и SE	0
	Патолошке вредности CRP или SE	1
4) Серологија	RF или CCP негативна	0
	RF и/или CCP позитивни у ниском титру: до највише 3 пута изнад горње границе нормалних вредности	2
	RF и/или CCP позитивни у високом титру: >3 пута изнад горње границе нормалних вредности	3

Aletaha D. et al. Ann Rheum Dis 2010 69: 1580-1588

Процена функционалне способности

1. Функционално мерење РА (функционални разреди), Convery 1977.
2. Индекс функционалног статуса (Functional Status Index – FSI), Jette 1978.
3. Упитник процене здравственог стања (Health Assessment Questionnaire – HAQ), Fries 1980.
4. Скала мерења степена артритиса (Arthritis Impact Measurement Scale – AIMS), Meenan 1980.
5. McMaster-ов упитник за артритис (McMaster-Toronto Arthritis – MACTAR), Tugwell 1987.
6. Интернационална класификација СЗО (International Classification of functioning, disability and health (ICF), Бранковић 2006.
7. Сложени функцијски тест

Castrejon I. Evaluation and monitoring of established rheumatoid arthritis. Best Practice & Research Clinical Rheumatology 2020.

Упитник процене здравственог стања (HAQ)

- Упитник има **8 функцијских делова** (АДЖ)
- **Скор** = укупан збир кодова HAQ /укупни број питања (20)
- Просечна оцена HAQ у општој популацији = 0,49
- Просечна оцена HAQ код RA = 1,20
- Промена скорa HAQ за 0,02- 0,03 за годину дана → прогресија оштећења зглобова

Упитник процене здравственог стања (HAQ)

Заокружите један од понуђених одговора који најбоље описује Вашу способност да обављате уобичајене активности у току протекле недеље:

	Без потешкоћа	Са потешкоћама	Са много потешкоћа	Не могу да извршим
Облачење и лична нега				
Можете ли да:				
▪ се обучете, укључујући везивање перли и закопчавање дугмади?.....	☐	☐	☐	☐
▪ сами оперете косу?	☐	☐	☐	☐
Устајање				
Можете ли да:				
▪ устанете са столице без наслона за руке?.....	☐	☐	☐	☐
▪ легнете или устанете из кревета?.....	☐	☐	☐	☐
Исхрана				
Можете ли да:				
▪ сечете месо?.....	☐	☐	☐	☐
▪ подигнете пуну чашу или шољу до уста?	☐	☐	☐	☐
▪ отворите ново паковање млека?.....	☐	☐	☐	☐
Ходање				
Можете ли да:				
▪ ходате напољу по равној подлози?...	☐	☐	☐	☐
▪ се попнете уз пет степеника?.....	☐	☐	☐	☐

Заокружите било које од ПОМАГАЛА или НАПРАВА које обично користите за наведене активности:

- Штап..... ☐
- Рам за ходање..... ☐
- Штаке..... ☐
- Инвалидска колица..... ☐
- Помагала за облачење (кукица за закопчавање дугмади, кукица за затварање рајсфершлуса, продужена кашика за ципеле итд.)..... ☐
- Посебна или за вас направљена помагала (на пример за исхрану или кување)..... ☐
- Посебна или за вас направљена столица..... ☐
- Друго..... ☐
(опишите)

Заокружите радње у којима Вам обично ПОМАЖУ ДРУГЕ ОСОБЕ:

- Облачење и лична нега..... ☐
- Устајање..... ☐
- Исхрана..... ☐
- Ходање..... ☐

	Без потешкоћа	Са потешкоћама	Са много потешкоћа	Не могу да извршим
Лична хигијена				
Можете ли да:				
▪ оперете и обришете цело тело?..	☐	☐	☐	☐
▪ се сами окупате?.....	☐	☐	☐	☐
▪ седнете и устанете са WC шоље?	☐	☐	☐	☐
Дохватање предмета				
Можете ли да:				
▪ дохватите и спустите предмет тежине 2.5 kg (нпр. кесу шећера) који је непосредно изнад ваше главе?.....	☐	☐	☐	☐
▪ се сакнете и дохватите одећу са пода?.....	☐	☐	☐	☐
Хватање				
Можете ли да:				
▪ отворите врата од аутомобила?..	☐	☐	☐	☐
▪ отворите већ отворене тегле?	☐	☐	☐	☐
▪ одврћете и заврћете славине?.....	☐	☐	☐	☐
Активности				
Можете ли да:				
▪ завршавате ситне обавезе ван куће и идете укуповину?.....	☐	☐	☐	☐
▪ улазите и излазите из аутомобила?.....	☐	☐	☐	☐
▪ се бавите кућним пословима.....	☐	☐	☐	☐
▪ усисавате или радите у башти?.....	☐	☐	☐	☐

Заокружите било које од ПОМАГАЛА или НАПРАВА које обично користите за наведене активности:

- Издигнуто седиште WC шоље..... ☐
- Седиште за каду..... ☐
- Отварач за тегле (које су претходно биле отворене)..... ☐
- Шипка за придржавање у кади..... ☐
- Помагала за дохватање предмета са продуженом дршком..... ☐
- Помагала са продуженом дршком за купатило (четка са продуженом дршком и сл.)..... ☐
- Друго опишите..... ☐

Обележите све ситуације за које вам је потребна нечија помоћ:

- Лична хигијена..... ☐
- Дохватање предмета..... ☐
- Хватање..... ☐
- Активности..... ☐

Упитник процене здравственог стања (HAQ)

Легенда:

- 0 = без сметњи
- 1 = са мањим сметњама
- 2 = са већим сметњама
- 3 = немогуће

Упитник процене здравственог стања (HAQ)

- На крају сваке странице, налази се листа помагала које болесник користи.
- Уколико болесник означи **да користи неко од помагала**, онда се категорија за коју је помагало намењено повећава за до 2; ово значи да категорија која је имала оцену 0 добија оцену 1, а категорија која је имала оцену 1 добија оцену 2.
- Ако је категорија била оцењена са 2 или 3, помагало не утиче на скор.
- Поделити збир бодова свих категорија на које је одговорено, са бројем категорија на које одговорено (мора их бити најмање 6).

Сложени функцијски тест (СФТ)

- Сложени функцијски тест (СФТ) је састављен из две основне целине:
  - I. **део: Испитивање активности дневног живота (АДЖ)(8)**
  - II. **део: Испитивање покретљивости болесника (9)**
- Сваки одговор се оцењује оценом **од 0 - 6** (осим последњих одговора из обе групе који се оцењују оценом до 5).
- Оцена 0 значи најбољу функцију (све може), а оцена 6 најлошију испитивану функцију.
- Укупан збир оцена може се кретати у интервалу **0 - 100** и показује функцијско стање испитаника.
- **Већи број бодова** → функцијски дефицит и смањена радна способност.

I-део: Испитивање активности дневног живота (АДЖ)

1. коришћење прибора за јело (0 – 6)
2. облачење горњег дела тела без закопчавања (0 – 6)
3. облачење доњег дела тела без закопчавања (0 – 6)
4. тоалета: прање зуба и чешљање (0 – 6)
5. купање и умивање (0 – 6)
6. обување и изување, везивање пертли (0 – 6)
7. откопчавање и закопчавање дугмади (0 – 6)
8. снага стиска шаке (0 – 5)

II-део: Испитивање покретљивости

1. Општа покретљивост (0 – 6)
2. Промена положаја (из лежећег у седећи, устајање из седећег) (0 – 6)
3. Пењање и силажење из кревета (0 – 6)
4. Ход уз и низ степенице (0 – 6)
5. Чучањ (0 – 6)
6. Обухватање шаком 3 цилиндра различите дебљине (0 – 6)
7. Одвртање и завртање матице шrafoва (прстима) (0 – 6)
8. Кућне активности (0 – 6)
9. Брзина хода на стази од 10 m (0 – 5)

Процена квалитета живота болесника са РА

30

- **Упитници за опште мерење QoL:**
  - The MOS 36-item Short-Form Health Survey (SF-36)
  - Euro QoL-EQ-5D-The European Quality of life (EQ-5D)
  - NHR (Нотингемски здравствени профил)
  - The Sic-kness Impact profile (SIP - профил утицаја обољења)
- **Специфични упитници за РА:**
  - Српска верзија RA-QoL (Rheumatoid arthritis quality of life)
  - Medical Outcomes Study Sleep scale (MOS-Sleep) – упитник за мерење квалитета сна код болесника са РА

Danao L, Padilla G. An English and Spanish quality of life measure for rheumatoid arthritis. Arthritis & Rheumatology, 2001.

Медицинска рехабилитација реуматоидног артритиса

- Циљ лечења је **одржавање функционалне способности локомоторног апарата**, зглобова и мишића, како би пацијент у највећој могућој мери био способан за обављање основних АДЖ и професионалне делатности

Медицинска рехабилитација РА

- Медикаментозно лечење (NSAIL, гликокортикоиди, болест модификујући лекови)
- Информација и едукација
- Физикална терапија

Физикална терапија РА у акутној фази

Акутна фаза - фаза активног синовитиса

1. Растеређење зглобова
2. Превенција деформитета зглобова:
  - позиционирањем екстремитета,
  - пластичним ортозама или гипсаним лонгетама, које се скидају у току дана ради спровођења КТХ
3. Криотерапија - смањење инфламације и бола, 5-10 min
4. Статичке (изометријске) контракције
5. Опште мировање и одмор

33

Ортозе

34

Кинезитерапија у акутној фази

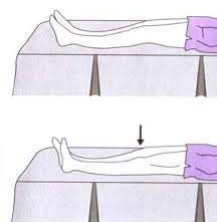
Циљеви КТХ:

- спречавање развоја **мишићне атрофије**
- спречавање развоја **контрактура** зглобова
- спречавање развоја **остеопорозе** и деструкције костију због инактивитета

35

Кинезитерапија у акутној фази

- **Статичке контракције** не доводе до покрета у зглобу, а повећавају напетост у мишићима
- Углавном се примењује на slabим **екстензорима** шакe и прстију, као и свим осталим екстензорима ради одржавања мишићне трофике и снаге и спречавања контрактуре флексора
- Изометричке вежбе се могу спроводити у свим положајима, као и за време ношења удлага, јер не доводе до покрета у зглобовима

36

Физикална терапија РА у хроничној фази (ремисија)

1. Термотерапијске процедуре: KTD, IC, парафин
2. UZ
3. Електротерапија: AG; EF Novocaina, кортико; DDS; IFS; TENS; ES
4. IMP - антиедематозно,аналгетско, седацијско
5. Ласеротерапија - аналгетско, антиинфламаторно
6. Хидротерапија - топле локалне купке
7. КТН:
  - активне вежбе за одржавање и повећање **обима покрета** у оштећеним зглобовима,
  - активне вежбе уз дозиран отпор за одржавање и повећање **мишићне снаге** стабилизатора зглобова

37

Morbus Bechterew – Анкилозирајући спондилитис

38

Morbus Bechterew – Анкилозирајући спондилитис

- Аксијални спондилоартритис (према дефиницији ASAS)
- Хронично запаљенско реуматско обољење које карактеришу:
  - **синовитис СИ и синовијских зглобова кичменог стуба** (интервертебралних, костовертебралних, костотрансверзалних) и ређе КФ, ГХ и периферних зглобова;
  - запаљенске промене инсерција (**ентезитис**) к. стуба, лигамената и тетива карлице (припој анулус фиброзуса, предњег и задњег уздужном лиг, жутих лигамената), периферних зглобова и синхондроза;
  - запаљенске или фиброзне промене **других органа**
- Запаљенске промене ЛМС спонтано се завршавају осификацијом тј. **анкилозом зглобова и осификацијом инсерција**

39

Morbus Bechterew

- HLAB27 алел позитиван у 90 - 95%
- Негативан РФ
- Преваленција у свету 1 – 2%
- Почетак најчешће између 15. и 29. године живота
- Чешћи код мушкараца (М : Ж = 3 : 1)

40

Dg: ASAS класификациони критеријуми за аксиални SpA (2012.)

Лумбални бол ≥ 3 месеца;
старост на почетку симптома < 45 година

1. Доказан сакроилеитис (знаци
акутне упале на МРИ или РТГ-ом
верификован по модификованим
њујоршким критеријумима)
+ ≥ 1 карактеристика SpA

2. Доказано присуство HLA-B27
+ ≥ 2 карактеристике SpA

SpA карактеристике:

- запаљенски лумбални бол
- ентезитис (пете)
- увеитис
- артритис
- дактилитис
- псоријаза
- колитис
- добар одговор на НСАИЛ
- породична анамнеза за SpA
- + HLAB27
- $\uparrow$ CRP-а (карактеристика SpA само у контексту хроничног лумбалног бола)

41

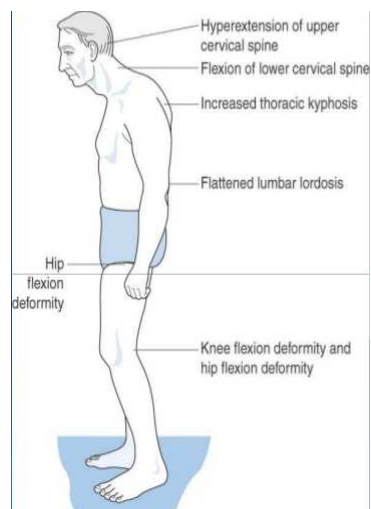
Клиничке карактеристике AC

СКЕЛЕТНЕ	Аксијални артритис (sacroiliitis, spondylitis) Артритис „појасних зглобова“ (кукова и рамена) Периферни артритиси ређе Остало: enthesitis, osteoporosis, фрактуре пршљенова, spondylodiscitis, pseudoarthrosis
ВАНСКЕЛЕТНЕ	Акутни предњи увеитис Кардиоваскуларни поремећаји (инсуфицијенција аорте) Респираторни поремећаји (фиброза плућа) Лезије цревне слузокоже (Кронова болест/колитис) Psoriasis
СИСТЕМСКЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ	Умор Губитак тежине Анорексија Ноћно знојење Анемија

42

Компликације

- **НА ЛМС:**
- **Вертебралне:**
  - Кифоза, кифосколиоза
  - **Атланта аксијална дислокација**
  - Остеопороза
  - Фрактура пршљенског тела
  - Синдром кауде еквине
- **Екстравертебралне:**
  - Анкилоза периферних зглобова
- **ВАНЗГЛОБНЕ:**
  - Амилоидоза
  - 43 — Нефролитијаза

Специфични мерни инструменти (тестови) за АС

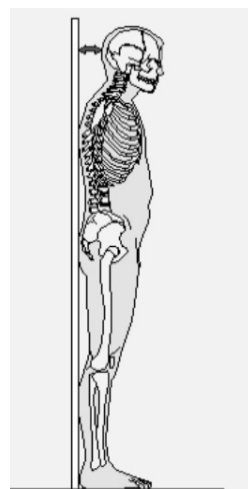
ИНСТРУМЕНТ	МЕРЕ
Bath ankylosing spondylitis disease activity index (BASDAI)	Степен активности болести
Ankylosing Spondylitis Disease Activity Score (ASDAS-CRP)	Степен активности болести
Bath ankylosing spondylitis functional index (BASFI)	Функција
Dougados functional index (DFI)	Функција
Bath ankylosing spondylitis metrology index (BASMI)	Функција
Modified stoke ankylosing spondylitis spinal score (m-SASSS)	Структурна оштећења

Мерење покретљивости кичменог стуба

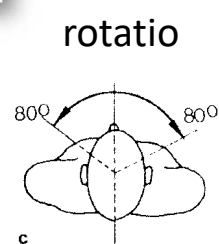
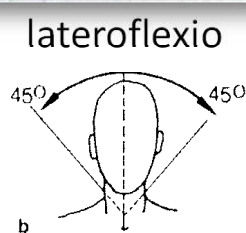
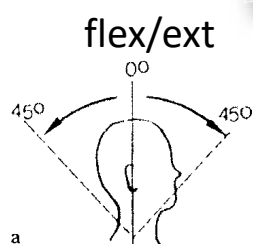
45

Цервикални флеш

- Растојање између потиљка и зида је мера степена ограничења покрета цервикалне кичме
- Нормално = 0 cm

Обим покрета у вратном делу кичме

Проба прсти - под

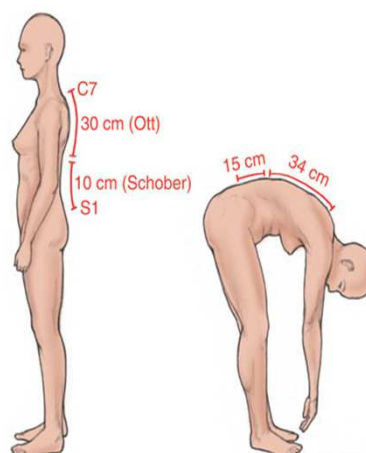
- **Сагитална покретљивост** - савијање пут напред до бола са испруженим коленима;
- мери се растојање **прсти - под** у cm

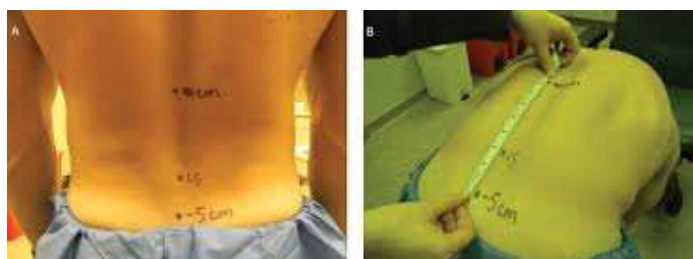
Отто тест

- Од C7 одмерити 30 cm дистално;
- При максималној антефлексiji повећава се **најмање 3 cm**

49

Модификовани Schober тест

- Одмери се 10 cm изнад и 5 cm испод L5
- Повећање треба да буде **најмање 5 cm**

50

Лумбална латерофлексија

- **Тест савијања на страну:**
на бутинама се обележи ниво врха средњег прста при усправном ставу и друга линија после максималног савијања на ту страну;
- раздаљина ове две линије је **око 20cm** код здравих

51

Респираторни индекс

- У висини 4. интеркосталног простора;
- Мах инспиријум – мах експиријум;
- Зависи од старости и пола;
нормално > 5 cm

52

Медицинска рехабилитација

1. Медикаментозна Тх: NSAIL
2. Мировање - ноћни одмор од 10 h, дневни од 1-2 h
3. Едукација - објаснити природу болести
4. Физикална терапија:
  - ублажити **бол**,
  - сачувати **покретљивост** кичменог стуба и коксофеморалних зглобова,
  - јачати функцију **респираторних мишића**

Медицинска рехабилитација

- **UZ** - високе дозе 1 - 1,5 W/cm² (на оба SI зглоба; на ПВМ у С и L сегменту кичме)
- **КТН** - вежбе за повећање **обима покрета** кичменог стуба, вежбе за повећање обима покрета у куковима и раменима, **вежбе дисања** - торакално (костално дисање)
- **Термотерапија**: KTD, IC, парафин (редукција бола; релаксација мишића)
- **Електроаналгезија**: SG; EF вазодилататора, KJ и хидрокортизона; DDS; IFS; ES
- **ИМР**
- **Ласеротерапија**
- **Масажа** (редукује бол, смањује тонус ПВМ, побољшава циркулацију и локални метаболизам ткива)
- **Хидро КТН**

54

Дегенеративни реуматизам

Дегенеративни реуматизам

- Реуматизам периферних зглобова – **артрозе**
- Дегенеративно реуматско обољење кичменог стуба – **спондилозе**:
  - Цервикални синдром
  - Лумбални синдром

Дегенеративне болести (артрозе) зглобова

Артрозе се дефинишу као:

- оштећења зглобне **хрскавице**,
- уз бујање (пролиферацију) крајака кости,
- без запаљења синовије,
- или је то запаљење слабо и секундарно.

57

Подела артроза

ПРИМАРНЕ:

- Идиопатска
- Генерализована ОА
- Ерозивна ОА

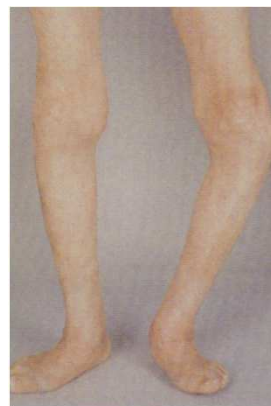
СЕКУНДАРНЕ:

- Повреде
- Наследни развојни поремећаји
- Метаболички поремећаји
- Ендокрини поремећаји
- Запаљења зглобова
- Неуропатски поремећаји
- Породични наследни поремећаји у синтези колагена

Дегенеративне болести (артрозе) зглобова

Клиничка слика

- **Болови** - прво само при оптерећењу
- **Укоченост** - јутарња и после дуже имобилизације
- **Функционални** поремећаји и **деформације** зглобова
- **Крепитације**
- Лабораторија - уредна

59

Радиографски знаци артрозе

- Сужење зглобног простора
- Субхондрална склероза
- Остеофити
- Цисте у субхондралној кости

60

Лабораторијске анализе

- Не постоје посебне лабораторијске анализе
- **SE** крви је нормална или код накнадних запаљенских компликација благо убрзана

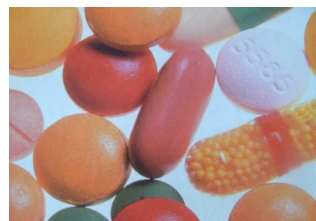
61

Превенција артрозе

- Спречити и рано лечити урођене деформације (ишчешења кукова)
- Спречити повреде
- Едукација (одговарајућа ТТ, редовна умерена физичка активност)

Медикаментозно лечење

- Аналгетици
- NSAID
- ГК локално
- Хондропротектори

Немедикаментно лечење

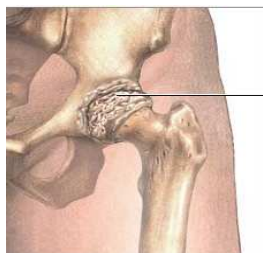
- Физикално лечење
- Хируршко лечење
  - корекција деформитета
  - уградња ендопротеза

Coxarthrosis

- Заузима прво место међу артрозама
- Срећу се најчешће код особа > 40 година
- М=Ж

65

Coxarthrosis

- **Примарне или идиопатске** - којима не претходи ни једно познато патолошко стање кука (око 42%)
- **Секундарне** коксартрозе се развијају после разних патолошких стања на куку
- Око 40% свих коксартроза су последица **развојног поремећаја** кукова
- Остало: после протрузије ацетабулума, после повреда (**траума**), **запаљења** и др.

66

Клиничке манифестације

- **Бол при ходу** - основни знак коксартрозе
- Јавља се после 200m, 500m, 1km или више, зависно од степена артрозе
- У почетном стадијуму престаје уз одмор и лежање, али се у одмаклом стадијуму задржава у току целог дана, касније и у току ноћи
- Локализује се најчешће **у предњем делу натколенице све до колена**, или у предње унутрашњем делу натколенице; ређе задњи део натколенице или испод колена

67

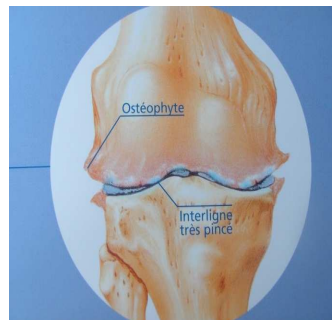
Клиничке манифестације

- **Прогресивно ограничење покрета у куку** - најкасније захвата покрете флексије, а много чешће се јављају ограничења ротације ноге у куку и ограничења абдукције
- Срећу се и **крепитације**, тј. стругање или тарез у куку, као и повремене **блокаде покрета** у куку
- У каснијој фази се јављају **бол код притиска** на кук и **хипотрофија** мишића натколенице, тј. смањена маса и снага мишића натколенице

68

Гонартроза

- Изузетно честа
- Преко 60% особа > 30 година
- Преко 90% особа > 40 година

Клиничке манифестације

- **Бол** – први клинички знак
- Обично почиње са предње или унутрашње стране колена, много ређе са спољне или задње стране, а касније захвата цело колено
- У почетку се јавља при ходу, нарочито по неравном терену

Клиничке манифестације

- Тарез, **крепитације** у коленима
- Укочења колена (**блокаде**) су ретке
- **Оток** колена и стварање веће количине течности у колену се јављају у каснијој фази
- **Ограничење покрета**, нарочито флексије се јавља више година после почетка болести

71

Лечење

- **Превентивне мере**
- **Конзервативно**
  - **Медикаментно**: аналгетици, NSAID, ГК локално, хондропротектори
  - **Физикално**
- **Оперативно**

72

Ендопротеза кука

Ендопротеза колена

Медицинска рехабилитација

- **Растеређење зглоба** - смањење телесне тежине, помагало за кретање (штап, штаке)
- **КТН** - вежбе за одржавање и повећање мишићне снаге мишића стабилизатора
- **Криотерапија** - код отока
- **Термотерапија** - по смиривању запаљења
- **Електротерапија** - SG, EF (KJ, кортико...), IFS, DDS
- **Магнетотерапија**
- **Ласеротерапија**
- **UZ**
- **Хидротерапија**
- **Масажа**

75

Дегенеративно реуматско обољење кичменог стуба - спондилоза

Цервикални синдром

1. Локални цервикални Sy
2. Цервикобрахијални Sy
3. Цервикоцефални Sy
4. Цервикомедуларни Sy

76

Медицинска рехабилитација цервикалног синдрома

Током **акутне фазе**:

- **Циљ лечења** → смањење болова и попуштање мишићног спазма; прекинути зачарани круг **бол - спазам – бол**
- **Медикаментозна Тх**: аналгетици и/или НСАИЛ; кортикостероиди; миорелаксанти и седативи
- Локално, на кожу изнад мишића који се налазе уз вратну кичму, примењује се **криомасажа (криопаковања)**
- **Код тежих случајева** мировање вратне кичме у меком оковратнику (Schantz оковратник) током дана и ноћи, а после само током ноћи док трају симптоми

77

Медицинска рехабилитација цервикалног синдрома

У **хроничној фази**, кад се смањи интензитет болова, а кичма постане покретљивија:

- Медикаменти (аналгетици или NSAID по потреби)
- За **попуштање болова и спазма ПВМ**:
  - топле процедуре: топле облоге, топле купке, туширање, IC
  - терапијски УЗ или сонофореза
  - масажа
  - електротерапија
  - тракција (истезање) са 1/3 ТТ, 15-20 min
  - **КТХ** - најзначајнија

78

Лумбални синдром

- **Лумбалгија** (неспецифични лумбални бол) (више од 95%)
– бол у крстима од доњих ребара до глутеалне линије
- **Синдром ишијаса** (испод 5%) - бол се шири најчешће дуж једне ноге, што указује на иритацију/компресију нервних коренова
- **Озбиљна спинална патологија** (мање од 2%) – прогресивни неуролошки дефицит

79

Лумбалгија

По дужини трајања дели се:

- **акутна** лумбалгија (< 6 недеља)
- **субакутна** лумбалгија (6 -12 недеља)
- **хронична** лумбалгија (> 12 недеља)
- **Акутна лумбалгија** настаје услед:
  - протрузије нуклеуса пулпосуса,
  - сублуксације интервертебралног зглоба (facet Sy)

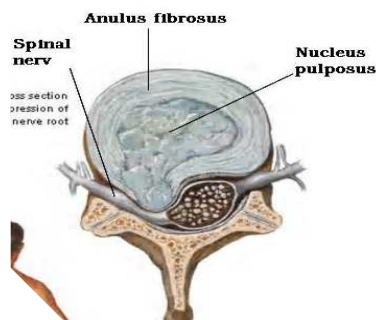
80

Лумбална дискус хернија

81

- Најчешће између 30 – 50. године живота
- У више од 95% случајева на нивоу L4/L5 (компресија корена L5) или на нивоу L5/S1 (компресија корена S1)

Лечење

- **КОНЗЕРВАТИВНО:**
  - медикаментно
  - физикална терапија
- **ОПЕРАТИВНО**

82

Медицинска рехабилитација

• АКУТНИ СТАДИЈУМ

- лежање у постељи (**ОПРЕЗ!!!**) и активност
- **тракција** лумбалног дела кичменог стуба
- медикаментозна терапија (антифлогистици, аналгетици, седативи)

• СУБАКУТНИ СТАДИЈУМ

- информација о болести и едукација
- кинези
- хидро
- термо
- електро
- УЗ
- ласеро
- магнето
- мануелна масажа

83

Физикална терапија

84

Хидрокинезитерапија

Предности:

- Вода по Архимедовом закону смањује тежину тела
- Температура воде смањује спазам мишића и поправља циркулацију
- Код слабости мишића већа ефикасност у извођењу покрета има позитивно психолошко деловање

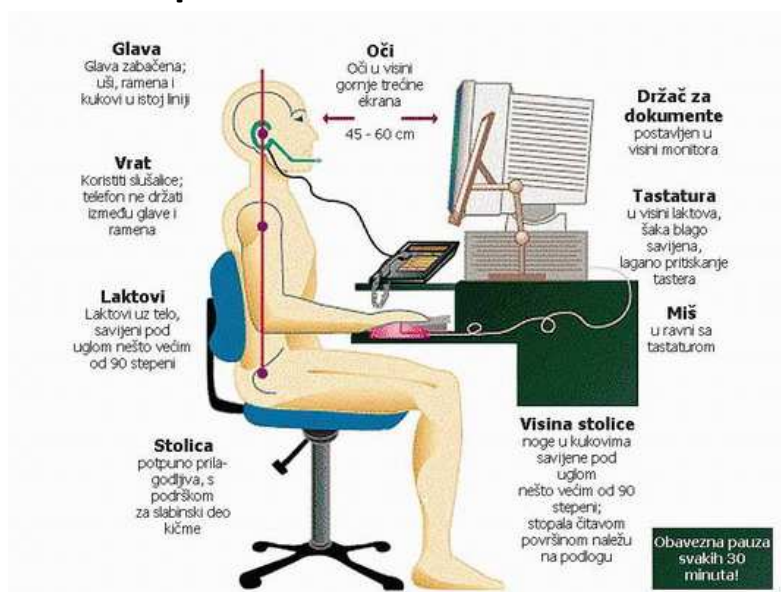
85

Медицинска рехабилитација

- **ХРОНИЧНИ СТАДИЈУМ**
  - Терапија у овом стадијуму је усмерена на **одржавање** постигнутог стања, односно примену одабраних поступака на основу функционалног стања
  - **Ергономско саветовање и обука**
  - Пацијент се кроз ергономске савете обучава за извођење и коришћење заштитних покрета и ставова

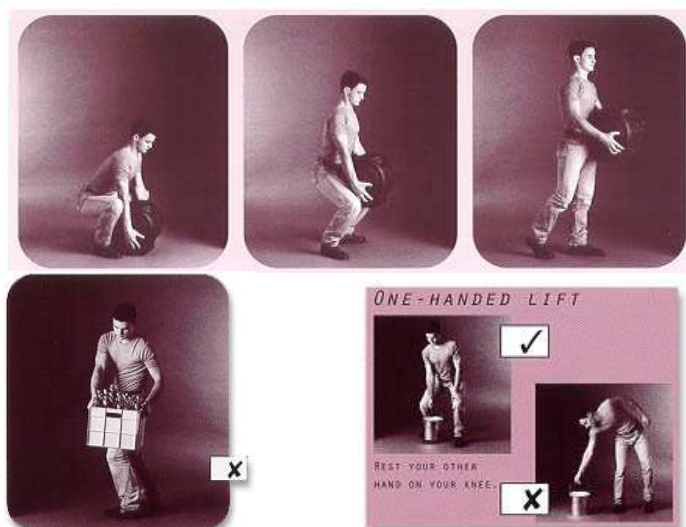
86

Ергономско саветовање

87

Правилно подизање и ношење терета

88

Превенција лумбалног синдрома

- Заузимање **заштитних положаја** – ерготерапијско прилагођавање
- **Јачање мишића** – важно је постићи равнотежу између снаге флексора и екстензора трупа, а то значи:
  - између мишића **предњег трбушног зида** и **мишића леђа**
  - између **флексора** и **екстензора кука**

89

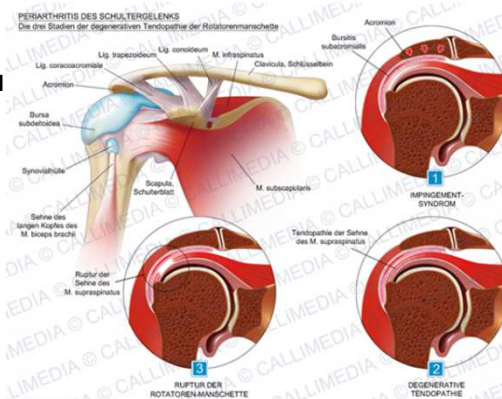
Ванзглобни реуматизам

- Ентезитис или ентезопатија
- Бурзитис
- Теносиновитис
- Паникулитис или целулитис
- Миофиброзитис
- Периартритис

90

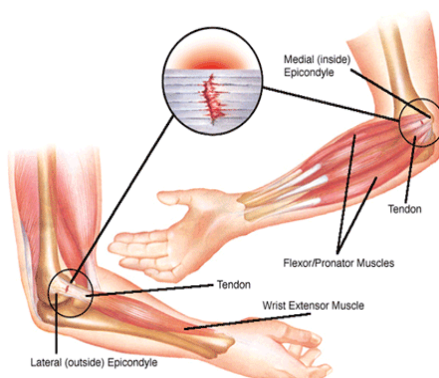
Periarthritis humeroscapularis

- У основи - **оток** и **калцификација** меких структура око зглоба рамена
- Процес је праћен у клиничкој слици следећим **симптомима**:
бол
ограничени покрети
мишићна слабост

91

ТЕНИСКИ ЛАКАТ(epicondylitis humeri lateralis); КОПЉАШКИ, ГОЛФЕРСКИ ЛАКАТ (epicondylitis humeri medialis)

- ТЕНИСКИ ЛАКАТ**
  - бол и осетљивост на **латералној** страни лакта
  - припој екстензора подлактице
- КОПЉАШКИ, ГОЛФЕРСКИ ЛАКАТ**
  - осетљивост у пределу **унутрашње** стране зглоба лакта
  - припој флексора подлактице
- Патоанатомске промене** на припоју мишића за кост:
задебљање периоста,
метаплазије припоја мишићних влакана и фиброзе, па чак и калцифицирање ткива

Физикална терапија

- Термотерапија (локално)
- Електротерапија - електроаналгетске процедуре
- УВ
- ИЦ
- УЗ
- Магнетотерапија
- Ласеротерапија
- **SHOCK WAVE** (високоенергетски звучни талас)
- Кинезитерапија

93